

ANNE-BABA TUTUMLARI VE KİŞİLİK ÜZERİNDEKİ ETKİLERİ

ÖZLEM KAYALI İLKÖĞRETİM OKULU
REHBERLİK SERVİSİ

OTORİTER TUTUM

- Çocuğunu, belirli bir ideal peşinde ve belirli kalıplar içinde, adeta küçük bir yetişkin yapma çabasıyla yetiştirmeye çalışan anne babalardır. Bütün kontrol anne ve babadadır.
- Çoğunlukla anlayışsız, hoşgörüsüz, katı ve baskıcı bir tutum içindedirler.
- Çocuğun davranışları katı standartlarla değerlendirilir, hata ve yanlış yapma hakkı yoktur.
- Çocuktan kurallara sorgulamadan uyması beklenir, evde her şey kurallara ve saatlere bağlıdır.

- Anne babanın gözleri sürekli çocuklarının üzerindedir. Çocuk korkmazsa kurallara uymaz mantığıyla hareket ettikleri için çocuğun en basit hatasını cezalandırırlar.
- Yaptırım gücü anne babadadır. Anne baba isteklerinden ödün vermez çünkü onlar hep haklıdır.
- Çocuğunu anlama onun seviyesine inme çabasını göstermezler.

- Baskıcı ve otoriter ailenin verdiği eğitimde ceza verici bir yaklaşım vardır. Aile cezayı iyi bir ders olsun, bir daha hata yapmasın mantığı ile verir ve bu cezalar genelde çocuğa göre ağır cezalardır.
- Ailenin verdiği disiplin çocuğu hayatından bıktırır. Çocuğun en doğal hakları bile çocuğa uslu olmasının bir dl olarak verilir.

- Bu tür ailelerde büyüyen çocuklardan başarı beklemek yanlış olur. Çocuk anne babanın kurallarını yerine getirme çabasında olduğu için kendini ifade edemez. Ailenin belirlediği kurallar ve sınırlar içinde, çocukların kendine özgü yapıları adeta yok sayılır.

OTORİTER BİR AİLEDE YETİŞEN ÇOCUKLARIN ÖZELLİKLERİ

- Stresli, tedirgin çocuklardır.
- Kendine olan güveni hemen hemen yok gibidir.
- Sessiz, çekingen başkalarının etkisinde kolayca kalabilen çocuklardır.
- Sürekli eleştirildiği için aşağılık duygusu geliştirebilir.
- Dıştan denetimlidirler. Kendi başlarına karar veremezler, dışarıdan birilerinin onu yönlendirmesini beklerler.
- Tam tersi çocuk isyankar da olabilir.

SERBEST ANNE BABA TUTUMLARI

- Çocuklarına özgür ve eşit ortam yaratma isteği ile doğmuştur. Anne babanın çocuğa egemen olma ve onun üzerinde baskı kurma eğilimi yerine, çocuğun başına buyruk yetişmesi, dilediğince davranması ve çocuğun üzerinde aile denetiminin olmaması vardır.
- Çocuğun aşırı hareket ve davranış serbestliği vardır. Kendisine ve çevresine zarar verebilecek davranışlarda bile denetimden uzaktır, aile müdahale etmez.
- Aile doğruyu ve yanlışı çocuğunun yaparak yaşayarak öğrenmesini ister, çocuğa neyi yapması veya neyi yapmaması konusunda bilgi verilmez.

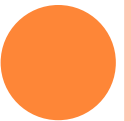
- Aile içinde çocuğun hakları sınırsızdır. Çocuğun nerede duracağı belirlenmemiştir.
- Çocuktan kurallara uyması beklenmez zaten kuralları uygulama ve denetleme düzensizdir. Anne baba çocuğun yanlış davranışlarını görmekte ama 'iyi bir eğitim baskıcı değil, özgür olmalıdır' düşüncesi ağırlıkta olduğu için çocuğa sınırsız özgürlük tanınmaktadır. 'Benim çocuğum ideal davranışlara sahip olmalı' demekte ve çocuğa az da olsa baskı yapmamaktadır.
- Anne baba çocuğun davranışlarına karışmamakta, yalnız büyük bir problem olduğunda varlıklarını hissettirmektedirler.

- Kural tanımayan bu çocuklar okullardaki kurallarla karşı karşıya kalınca hayal kırıklığına uğramaktadırlar.
- Serbest anne baba tutumunda yetişen çocuklar bir müddet sonra anne babalarını denetim altına alırlar, şımarık olurlar.
- Her ortamda istediklerini elde ettikleri için doyumsuzdurlar. Anne babanın bu serbest tutumları ev içinde geçerli olduğu gibi ev dışında da geçerlidir. Tabii en büyük problem misafirlığe gidildiğinde veya başka çocuklarla karşı karşıya kalındığında ortaya çıkar.

- Serbest tutumda anne babanın görevi çocuklarına hizmet etmek, onları mutlu etmektir. Çocukları mutlu olsun diye tüm isteklerine kayıtsız şartsız uyarlar.

- Böyle anne babalar hoşgörölü tutumlarından kolay kolay ayrılmak istemezler. Çünkü çocuğa dilediğini vermenin ona karşı koymaktan daha kolay olduğu düşüncesini kendilerine yerleştirmiştirler. Çocuğu en kolay metotla büyütmetedirler.
- “Bırak ver de ağlamasın, siz hiç çocuk olmadınız mı?”
- Bu tip anne babalar kendi yaşamadıklarını çocuklarının yaşamasını isterler.

SERBEST TUTUMLA YETİŞEN ÇOCUKLARIN ÖZELLİKLERİ

- Devamlı birilerinden hizmet beklerler.
- Her isteklerinin yapılmasını beklerler.
- Okuldaki kurallarla karşı karşıya kaldıklarında hayal kırıklığına uğrarlar.
- Diğerlerinin dikkatini çekmeye çalışırlar.
- Bencil ve saygısızdırlar.
- İstekleri buyruk niteliği taşımaktadır.
- Toplumun vermediği hakları kendilerine tanımaya çalışırlar.

İLGİSİZ VE KAYITSIZ ANNE BABA TUTUMLARI

- Çocuğun davranışları karşısında ilgisiz ve vurdumduymaz davranışlar sergileyen anne babalardır.
- Bu tip aileler için çocuğun varlığı ile yokluğu belli değildir.
- Bu gruba giren anne babalar genellikle hoşgörü ile boş vermeyi birbirine karıştırmaktadırlar.

- Çocuk anne babayı rahatsız etmediği müddetçe, çocukla ilgili problem yoktur, eğer çocuk anne babayı rahatsız ederse o zaman çocuk ile ilgili gündem oluşur. Bu gündem daha çok şikayetlerle doludur.

- Bu tip ailelerde çocuk fiziksel ve duygusal yalnızlığa itilmektedir. Çocuğun hareketlerinin görmezlikten gelinerek dışlanması söz konusudur.
- Anne, baba, çocuk arasında iletişim kopukluğu vardır. Ailenin çocuğa tepkileri düşük seviyededir.

İLGİSİZ KAYITSIZ TUTUMLA YETİŞEN ÇOCUKLARIN ÖZELLİKLERİ

- Çocuk dikkat çekmek için etrafına zarar verebilir.
- İnsanlarla ilişki kuramaması sonucu sosyal gelişmesinde gecikme ve saldırganlık sergileyebilir.
- Sözlü iletişim yetersizliğinden dolayı dil gelişiminde gecikme, konuşma bozuklukları ortaya çıkabilir.
- Özgüven sorunu yaşar.
- Hayattan ve kendisinden beklentisi olmaz.

DENGESİZ VE KARARSIZ ANNE BABA TUTUMLARI

- Çocuğun belirli bir davranışı anne baba tarafından farklı yorumlanır. Anne babalar aynı davranışı kimi zaman normal karşılarken kimi zamanda cezalandırabilirler. Bu durum daha çok anne veya babanın o anki psikolojik durumu ile ilintilidir. Anne veya baba yorgunsa, başka zaman normal olan davranış o an için yapılmaması gereken bir davranıştır. Bu durumda çocuk neyin doğru neyin yanlış olduğunu anlayamamaktadır.

- Tutarsız anne baba tutumlarını içeren bir diğer tutum ise, anne için doğru olan bir şeyin baba için yanlış olması veya tam tersi durumun oluşmasıdır.
- Anne ve baba mutlaka aynı görüşe sahip olmalıdır, biri olumsuz davranışı hoş görüp diğeri ceza uygulamamalıdır.
- Baba çocuğa bir suç işlemesi sonucunda bir ceza verdiğinde anne hemen annelik şefkati ile çocuğunu kucaklayıp sevmemelidir.

- Bazen anne babalar çocuğun verdiği tepkilere karşı nasıl davranması gerektiği konusunda kararsız kalabilmektedir. Bazen gülüp geçmekte bazen de acaba hatalı mıyız? şeklinde düşünmektedir.
- Bu tip ailelerde çocuğun yanında eşler birbirlerini eleştirmekte sakınca görmezler.
- Çocuk söz dinlesin diye ilk önce yumuşak konuşurlar, sabırları zorlanınca seslerini yükseltip tehditler savurmaya başlarlar, kendini suçlu hisseden anne diz çöküp çocuktan özür diler.
- Çocuk hangi davranışının tepki alacağı konusunda herhangi bir fikre sahip değildir.

- Anne babaların çocuklar hakkındaki tutarsız ve ayrımcı davranışlarından bir başkası ise kız erkek çocuk ayrımıdır.
- Genelde erkek çocuklar kız çocuklara oranla daha ayrıcalıklıdır.
- Erkek çocuklar el üstünde tutulurken kız çocuklar daha geri planda yer almaktadır. Bazı ailelerde ise bu durum tam tersi olabilmektedir.

- Büyük çocukların yetiŒme tarzı ile küçük çocukların yetiŒtirilme tarzları arasında da farklılıklar görölmektedir. İlk çocuğu yetiŒtirirken daha otoriter, kuralcı ve hatalı olurken, ortanca çocuklarda biraz daha esnek davranılmakta, küçük çocuklarda ise daha sevecen ve hoŒgörölü olunmaktadır.
- Anne babaların küçük çocukları daha fazla koruduğu, büyük çocuklara ise erken yaŒta fazla sorumluluk yüklediği de diğer bir gerçektir.

DENGESİZ VE KARARSIZ TUTUMLA YETİŞEN ÇOCUKLARIN ÖZELLİKLERİ

- Aşırı isyankar ya da aşırı boyun eğici olabilirler
- Kaygılı, güvensiz bir kişilik sergileyebilirler
- Büyüdüklerinde karşısındaki insanlara zor güvenirlirler
- Tutarsız bir kişilik sergilerler
- Karar vermekte güçlük yaşarlar

AŞIRI KORUYUCU ANNE BABA TUTUMLARI

- Bu tip ailelerde çocuğa gereğinden çok özen gösterirler.
- Koruyucu tutum daha çok anne ve çocuk arasında gözlenir.
- Her türlü kararı çocuk yerine aile alır. Geç kavuşulan, aşırı istenilen, tek çocuk, tek erkek veya kız çocuk gibi çocuklar genellikle abartılmış sevginin odak noktası olurlar.
- Bu tip anne babalar çocuklarını el bebek gül bebek büyütürler. Adeta kucaktan yere indirmezler.
- Genellikle bu tür çocuklar erken konuşup geç yürürler. Aile tarafından çocuğun her çağrısına cevap verilir.

- Bu tip aileler çocuklarının üzerlerine titrerler. Çocuğa zarar gelebilecek ortamlardan kaçınırlar. Ağlamasın, üşümesin, terlemesin, hasta olmasın, yorulup incinmesin, mikrop kapmasın diye aile üyeleri ellerinden gelen tüm gayreti gösterir. Çocuk adeta bir cam fanus içinde büyütülür.
- Çocuğun gelişimine göre davranmasına fırsat verilmez. Aşırı koruyucu anne, çocuğuyla öyle bütünleşir ki onun büyüdüğünü ve olgunlaşabildiğini asla kabul etmek istemez.
- Bu tür anne babalar ergenlik çağında bulunan çocuklarını bile kendileri banyo yaptırmak isterler.

- Çocuğun veya gencin kıyafetini anne baba seçer.
- Çocuğa evde, seçim konusunda pek söz hakkı verilmez.
- Bu ailede, çocuk büyümüş olmasına rağmen anne çocuğuyla yatmak ister. Sebep olarak da geceleyin çocuk korkulu rüya görür de korkarsa ben onun sesini duyamam, yanında olamam diye söylerler.
- Anne bu tür davranışıyla çocuğuna olan derin sevgisini dile getirdiğini ve çocuğuna yardım ettiğini düşünmektedir.

Ama gerçekte kendi yalnızlığını ve mutsuzluğunu, çocuğuna kendisini adayarak telefı etmeye çalışmaktadır.

- Çocuğunu kendine aşırı bağımlı yaparak kendisini değerli ve eşi bulunmaz hissetmektedir. Çünkü çocuk en ufak davranışta dahi annesinin fikrini almaktadır.
- Anne, çocuğu kendisine tutsak etmekte ve bağımlı kılmaktadır.
- Çocuğa sorulan soruları anne baba cevaplandırır.

- Aşırı koruyucu ve abartılı sevgisi olan anne babalar çocuklarına derin duygusal bağla bağlanırlar.
- Anne baba çocukları için sebepsiz yere aşırı kaygı içindedir. Bu kaygıda onları çocuklarını aşırı korumaya yönlendirir.
- Çocuğu mutlu edemeyeceklerini düşündükleri için hep endişelidirler.
- Çocuğa karşı boğucu şefkat gösterirler.

KORUYUCU TUTUMLA YETİŞEN ÇOCUKLARIN ÖZELLİKLERİ

- Aşırı bağımlı, özgüveni gelişmemiştir.
- Sosyal gelişimi zedelenir.
- Toplum tarafından kabulü zorlaşır.
- Kendini gruba kabul ettirmek için isyankar olabilir.
- Tek başına kararlar alamaz.

REDDEDİCİ ANNE BABA TUTUMLARI

- Reddedici tutum içerisinde olan ailelerde çocuğa karşı adeta düşmanmış gibi davranılır.
- Çocuğa, farkında olmadan, sevgi, merhamet, sıcaklık, şefkat verilmez.
- Daha çok çocuğun başaramadıkları üzerinde durulur ve çocuk yoğun eleştiriler alır.
- Bu tip ailelerde, çocuk genellikle hiç beğenilmez ve her yaptığı devamlı eleştirilir. Neredeyse çocuğa baskı yapmak için her türlü fırsat kullanır.

- Çocuğun iyi ve olumlu yönlerinden çok, çocuğun devamlı kötü ve olumsuz yönleri üzerinde durulur. Çocukları öz evlatları olduğu halde üvey evlat muamelesi görmektedir.
- Bazen sadece anne bazen de sadece baba çocuğa karşı reddedici tutumlar sergiler. Fakat aile içinde çocuğa genel olarak soğuk ve eleştirel tutumlar sergilenir.
- Reddetme, çocuğun bedensel ve ruhsal ihtiyaçlarını karşılamasına engel olacağından bu tür tavır ve davranış içeren ailelerde çocuktan sağlıklı davranışlar beklemek yanlış olur.

- Anne baba çocuğuna karşı sevgisini asla göstermemekte, çocuğunu anlamamakta ve onu kurallarla, soğuk davranışlarla ve emirlerle yönetmeye çalışmaktadır
- Bu tür davranışlar sebebi ne olursa olsun kabul edilebilir davranışlar değildir. Ailenin gerekirse profesyonel bir yardım alarak bu sorunu çözmeleri gerekmektedir. Aksi takdirde bu tip çocuklar ilerleyen yaşlarda daha büyük problemlerle toplumun karşısına çıkmaktadır.

REDDEDİCİ TUTUMLA YETİŞEN ÇOCUKLARIN ÖZELLİKLERİ

- Kaygılı ve güvensizdirler.
- Tutarsız bir kişiliktendirler.
- Suç işlemeye meyillidirler.
- İnsanlarla iyi ilişkiler kuramazlar, arkadaş bulmada zorlanırlar.
- Saldırgan ve isyankar olabilirler.
- İnsanların haklarına saygı göstermezler.

MÜKEMMELİYETÇİ ANNE BABA TUTUMLARI

- Mükemmeliyetçi anne babalar çocuklarından her şeyin en iyisini bekler.
- Kendi gerçekleştiremedikleri şeyleri çocuklarının gerçekleştirmesini beklerler.
- Çocuklarından yüksek başarı beklerler. Ayrıca çok iyi resim yapmalı, şarkı söylemeli, iyi konuşmalı lider olmalı, iyi yüzmeli koşmalı, herkesin parmakla göstereceği örnek davranışlar sergileyen bir çocuk olmalıdır.

- Bu tutumda olan anne babalar çocuklarını oldukları gibi kabul etmezler, her alanda çocuklarının kapasitelerini zorlarlar.
- Çocuklarının eksik olan kısımlarını özel derslerle telafi etmeye çalışırlar. Çocuğun kaldıramayacağı yükler yüklenir.
- Çocuğun yanlış yapmaya hakkı yoktur. Anne babaların kuralları ve kalıpları vardır, çocuklar bu kurallara uymak zorundadır.
- Mükemmeliyetçi anne babalar çocuklarından aşırı şekilde toplum kurallarına uymasını beklerler. Çocuklar tıpkı bir büyük gibi yetiştirilir. Çocuğun arkadaşlarını bile aile seçer.

- Çocuk anne babanın koyduğu kurallara uymadığı zaman çocuğa verilen cezalar katı ve sert olmaktadır. Önce duygusal sömürü ‘senin için saçımı süpürge ettim, hayırsız evlat, ölürsem hakkımı helal etmeyeceğim’ gibi. Eğer bunlar işe yaramazsa fiziksel şiddet uygulanmaktadır. Ve bütün bunlar ‘çocuğumun iyiliği için’ mantığından yola çıkılarak yapılmaktadır.
- Mükemmeliyetçi anne babalar çocuklarından aşırı titizlik ve temizlik beklerler. Çocuğun azıcık üzerini kirletmesi bile olay olur. Çocuk sürekli ailenin istediği kalıba uymak zorundadır.

MÜKEMMELİYETÇİ AİLELERDE YETİŞEN ÇOCUKLARIN ÖZELLİKLERİ

- Aşırı titiz ya da tam tersi dağınık çocuklardır.
- Kendilerine güvenleri yoktur.
- Başarısızlığı uğradıklarında kolayca hayal kırıklığı yaşarlar.
- Yanlış yapmaktan korkarlar.
- Okuldaki sıraları hep derli toplu, ders aralarında ödev yapan, grup çalışması gerektiğinde şikayet eden, bir işi tam yapmak için günler öncesinden çalışmaya başlayan çocuklardır.

GÜVEN VERİCİ, DESTEKLEYİCİ AİLE TUTUMLARI

- Güven verici, aile tutumunda çocuklara karşı hoşgörü ve destekleme vardır.
- Anne baba çocuğunu olduğu gibi kabul edip destekler. Çocuklarına karşı sevgi doludurlar.
- Çocuğun ilgilerini, yeteneklerini göz önünde tutarak, yeteneklerini gerçekleştirebileceği ortamlar hazırlarlar.

- Anne baba birbirlerine ve çocuğa olan duygularında açık davranır. Aile içinde güven ve şeffaflık vardır.
- Problemlerle nasıl baş edebileceğini birlikte araştıran, huzurlu bir aile ortamı vardır.
- Anne babalar çocuklarına karşı hoşgörölüdürler, onları desteklerler, çocuklarıyla ilgili kararlar alırken seçenekler sunarlar, çocuğun seçtiği davranıştan ders almasına izin verirler.

- Aile ortamı çocuğa kendini anlatma özgürlüğü veriyorsa çocuk sağlıklı biçimde gelişir aileyi ilgilendiren kararlar alınırken çocuğun fikri sorulur.
- Çocuğun fikirleri ne kadar mantıksız ve basit olursa olsun mutlaka saygıyla dinlenir, çocuk susmaya değil konuşmaya teşvik edilir.

- Böyle bir ailede evde ve toplumdaki kuralların sınırları bellidir. ocuk neyi nerede yapacağını veya yapmayacağını bilir.
- Evde uygulanacak kuralları çocuklarıyla birlikte belirlerler ve bu kurallara herkes uyar.
- Anne ve baba çocuğa davranışlarıyla iyi bir modeldir. ocuklarından görmek istemedikleri davranışı kendileri de yapmak istemezler.
- ocuk belirli sınırlar içinde özgürdür. Çocuğa şiddet ve duygusal yaptırım gücü yerine, anlatarak ikna etmeye çalışırlar.

- Eđer aile ortamı çocuğa kendi benliğini, kimliğini duygu ve dűşüncelerini anlatma özgürlüğü veriyorsa ocuk sağlıklı biçimde olgunlaşır.

GÜVEN VERİCİ, DESTEKLEYİCİ AİLELERDE YETİŞEN ÇOCUKLARIN ÖZELLİKLERİ

- Sosyalleşmiş, işbirliğine giren çocuklardır.
- Arkadaş canlısı ve duygusaldırlar.
- Sosyal açıdan dengeli ve mutlu bireylerdir.
- Özgüvenleri yüksektir, sorumluluk sahibidirler.
- Kendine ve başkalarına güvenir.
- Yaratıcı ve bağımsızdır.
- Kurallara ve otoriteye saygı duyar.

Çocuklarınız sizin çocuklarınız değil,
Onlar kendi yolunu izleyen Hayat'ın oğulları ve kızları.
Sizin aracılığınızla geldiler ama sizden gelmediler
Ve sizinle birlikte olsalar da sizin değiller.
Onlara sevginizi verebilirsiniz, düşüncelerinizi değil.
Çünkü onların da kendi düşünceleri vardır.

Bedenlerini tutabilirsiniz, ruhlarını değil.
Çünkü ruhlar yarındadır,
Siz ise yarını düşlerinizde bile göremezsiniz.
Siz onlar gibi olmaya çalışabilirsiniz ama sakın
onları
Kendiniz gibi olmaya zorlamayın.
Çünkü hayat geriye dönmez, dünle de bir alışverişı
yoktur.

Siz yaysınız, çocuklarınız ise sizden çok ilerilere atılmış oklar.

Okçu, sonsuzluk yolundaki hedefi görür

Ve o yüce gücü ile yayı eğerek okun uzaklara uçmasını sağlar.

Okçunun önünde kıvançla eğilin

Çünkü okçu, uzaklara giden oku sevdiği kadar

Başını dimdik tutarak kalan yayı da sever.

